

**План за действие за изпълнение на заключителните препоръки
към Република България, отправени от Комитета на ООН за
правата на хората с увреждания (2021-2026)**

(Приет с Решение № 110 на Министерския съвет от 12.02.2021 г.)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за действие е разработен за изпълнение на заключителните препоръки от 21 септември 2018 г. към Република България, отправени от Комитета на ООН за правата на хората с увреждания във връзка със състоялата се защитата на първия национален доклад по прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания, проведена на 3 и 4 септември 2018 г., в гр. Женева (CRPD/C/BGR/CO/1), относно изпълнението на задълженията на страната по Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (ратифицирана със закон – ДВ, бр. 12 от 2012 г.) (ДВ, бр. 37 от 2012 г.)

Заключителните препоръки към България са свързани със спазването на правата на хората с увреждания в различни области – образование, заетост, здравеопазване, икономическа и социална подкрепа, участие в политическия и обществения живот, насилие, трафик, стереотипи и дискриминационни практики, жени и момичета с увреждания в неравностойно положение, правна рамка за равенство, механизъм за подаване на жалби, брак и семейни отношения, института по запрещение и др.

Проектът на План за действие е изготвен от Междуведомствена работна група, в която участват представители на всички министерства, агенции, обществени органи, национално представителни организации на и за хората с увреждания и др. Планът е в допълнение на задълженията, които са от компетентност на всяка институция и организация, по изпълнението на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

Планът включва всички препоръки на Комитета, както изпълнените, за които са посочени постигнатите резултати, така и идентифицираните като неизпълнени или тези в процес на изпълнение. В него са разписани мерки и дейности, чрез които е постигнато изпълнението до момента на част от препоръките, както и такива, които целят усъвършенстване на законодателството на страната по отношение на гарантиране на правата на хората с увреждания; дейности за преодоляване на стереотипи и дискриминационни практики; разширяване на възможностите за участие на хората с увреждания в пазара на труда; активно участие в политическия и обществен живот; законодателни промени за укрепване защитата и подкрепата на жертви на трафик и насилие спрямо хора с увреждания; обучения за повишаване на капацитета на магистрати, разследващи полицаи, педагози и социални работници; дейности за насърчаване участието на жените и момичетата с увреждания в различни сфери на обществения живот; разяснителни и информационни дейности, популяризиране на Конвенцията и др.

Реализирането на Плана за действие има за цел да подпомогне изпълнението на ангажиментите на Република България по Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, като допринесе за по-добра защита и гарантиране на възможности за активно включване в обществения живот.

II. ИЗПЪЛНЕНИ ПРЕПОРЪКИ

Към настоящия момент, са изпълнени следните препоръки по параграфи:

- ✓ **Общи принципи и задължения (чл. 1-4)**

Параграф 12: *Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да ревизира законопроекта и да отхвърли измененията от 2018 г. на Закона за интеграция на хората с увреждания, които противоречат на Конвенцията. Той също препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да приеме нов Закон за хората с увреждания, който да гарантира спазването на принципите и разпоредбите на Конвенцията и да създаде рамка за приемане на секторно законодателство, което да гарантира интегрирането и включването на правата на хората с увреждания във всички области на живота.*

Изпълнение: Законът за хората с увреждания (ЗХУ), считано от 01.01.2019 г., отмени, действащият до 31.12.2018 г., Закон за интеграция на хората с увреждания. Със закона се въведе нова цялостна правна рамка за уреждане на обществените отношения, свързани с упражняване на правата на хората с увреждания в Република България.

Новата правна уредба ясно очертава хоризонталния характер на политиката за правата на хората с увреждания и всички секторни политики, които следва да бъдат ангажирани при оказване на подкрепата за хората с увреждания. Определени са нови форми на подкрепа, които да бъдат идентифицирани чрез индивидуална оценка на потребностите.

Законът има за цел да насърчава, защитава и гарантира пълноценното и равноправно упражняване на правата и свободите на хората с увреждания; да създаде условия за социално приобщаване на хората с увреждания; да способства за зачитане на вътрешно присъщото човешко достойнство на хората с увреждания; да предоставя подкрепа за хората с увреждания и техните семейства.

✓ **Специфични права (чл. 5-30)**

Член 5, Параграф 16, точка б): *б) да се отменят разпоредбите, които дискриминират в законодателството лицата с увреждания.*

Изпълнение: Съгласно Конституцията на Република България всички граждани са равни пред закона. Според разпоредбите на Закона за защита от дискриминация (ЗЗДискр.) е забранена всяка пряка или непряка дискриминация, основана на редица признаци, в т.ч. увреждане, както и на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна (чл. 4).

Съгласно разпоредбите на чл. 5 от ЗЗДискр. изграждането и поддържането на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до публични места, се смятат за дискриминация. В ЗЗДискр. са налични съответни разпоредби. Липсва информация за разпоредби в българското законодателство дискриминиращи хората с увреждания.

Член 5, Параграф 16, точка в): *в) да се засили прилагането на решенията по дискриминация, основана на уврежданията, включително и множествената и междусекторна дискриминация, пред каквато могат да се изправят хората с увреждания;*

Изпълнение: Съгласно разпоредбите на четвърта глава на ЗЗДискр. лицата, считащи, че са подложени на дискриминация имат възможност да се обърнат към съответния районен съд (Раздел II) или към Комисията за защита от дискриминация (Раздел I).

Комисията за защита от дискриминация (КЗД) има право да установява нарушения на ЗЗДискр. и други закони, уреждащи равенство в третирането, извършителя на нарушението и засегнатото лице; да постановява предотвратяване и преустановяване на нарушението и възстановяване на първоначалното положение; да налага санкции и прилага мерки за

административна принуда; да дава задължителни предписания с оглед спазването на ЗЗДискр. или други закони, уреждащи равенство в третирането; да предоставя независима помощ на жертвите на дискриминация при подаването на жалби за дискриминация и др. Съгласно чл. 74, ал. 1 от ЗЗДискр. в случаите по раздел I от четвърта глава от този закон всяко лице, претърпяло вреди от нарушение на права по ЗЗДискр. или по други закони, уреждащи равенство в третирането, може да предяви иск за обезщетение по общия ред срещу лицата и/или органите, причинили вредите.

Съгласно разпоредбите на ЗЗДискр. не се събират държавни такси за производство пред КЗД (чл. 53, ал. 1) и съда по този закон (чл. 75, ал.2).

Съгласно чл. 67 от ЗЗДискр. КЗД осъществява контрол върху спазването на принудителните административни мерки. Лицето, на което е наложена санкция или принудителна административна мярка, е длъжно да предприеме мерки за изпълнение на задължителните предписания и да уведоми писмено за това комисията в определен в решението срок, който не може да бъде по-дълъг от един месец

Съгласно чл. 82, ал. 1 от ЗЗДискр., който не изпълни решение на КЗД или на съда, постановено по този закон, се наказва с глоба от 2000 до 10 000 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание. В случай, че след изтичане на три месеца от влизане в сила на решението по ал. 1 нарушението продължава, се налага глоба от 5000 до 20 000 лв.

КЗД разглежда и решава заведените пред нея преписки в постоянни заседателни състави, един от които е специализиран в областта на уврежданията, възрастта, сексуална ориентация и семейно положение. Случаите на множествена дискриминация се разглеждат от разширен състав от петима членове.

Анализа на образуваните производства от КЗД за 2018 г. и за 2019 г. показва, че има тенденция защитеният признак „увреждане“ да е с най-голям брой от оплакванията постъпили в КЗД за годината и да бележи ръст в абсолютни стойности (460 за 2018 г. и 675 за 2019 г.).

КЗД през 2018 г. стартира кампания „Достъпна България“, съзнавайки важноста на проблема с достъпната среда за хората с увреждания. Кампанията е с основни приоритети: да се покажат добрите примери за осигурена достъпна среда; да се търсят публични фигури, които да се присъединят към кампанията и да спомогнат за нейното популяризиране; КЗД да провежда самостоятелно оценка на достъпната среда, да образува производства и налага предвидените в закона санкции и принудителни административни мерки, с цел гарантиране създаването и поддържането на достъпна за хората с увреждания обществена среда.

Член 5, Параграф 16, точка г): *г) да осигури възможност за хората с увреждания, в това число и за лица под запрещение, да имат достъп до средствата за защита, налични в случаите на дискриминация, основаваща се на увреждания, и да засилят капацитета на Органа по равноправие да упражнява мандата си по отношение на процедурите за защита на хората с увреждания от дискриминация.*

Изпълнение: Съгласно разпоредбите на четвърта глава на ЗЗДискр. лицата, считащи, че са подложени на дискриминация имат възможност да се обърнат към съответния районен съд (Раздел II) или към Комисията за защита от дискриминация (Раздел I).

Комисията за защита от дискриминация (КЗД) има право да установява нарушения на ЗЗДискр. и други закони, уреждащи равенство в третирането, извършителя на нарушението и засегнатото лице; да постановява предотвратяване и

преустановяване на нарушението и възстановяване на първоначалното положение; да налага санкции и прилага мерки за административна принуда; да дава задължителни предписания с оглед спазването на ЗЗДискр. или други закони, уреждащи равенство в третирането; да предоставя независима помощ на жертвите на дискриминация при подаването на жалби за дискриминация и др. Съгласно чл. 74, ал. 1 от ЗЗДискр. в случаите по раздел I от четвърта глава от този закон всяко лице, претърпяло вреди от нарушение на права по ЗЗДискр. или по други закони, уреждащи равенство в третирането, може да предяви иск за обезщетение по общия ред срещу лицата и/или органите, причинили вредите.

Съгласно разпоредбите на ЗЗДискр. не се събират държавни такси за производство пред КЗД (чл. 53, ал. 1) и съда по този закон (чл. 75, ал.2).

Съгласно чл. 67 от ЗЗДискр. КЗД осъществява контрол върху спазването на принудителните административни мерки. Лицето, на което е наложена санкция или принудителна административна мярка, е длъжно да предприеме мерки за изпълнение на задължителните предписания и да уведоми писмено за това комисията в определен в решението срок, който не може да бъде по-дълъг от един месец

Съгласно чл. 82, ал. 1 от ЗЗДискр., който не изпълни решение на КЗД или на съда, постановено по този закон, се наказва с глоба от 2000 до 10 000 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание. В случай, че след изтичане на три месеца от влизане в сила на решението по ал. 1 нарушението продължава, се налага глоба от 5000 до 20 000 лв.

КЗД разглежда и решава заведените пред нея преписки в постоянни заседателни състави, един от които е специализиран в областта на уврежданията, възрастта, сексуална ориентация и семейно положение. Случаите на множествена дискриминация се разглеждат от разширен състав от петима членове.

Анализа на образуваните производства от КЗД за 2018 г. и за 2019 г. показва, че има тенденция защитеният признак „увреждане“ да е с най-голям брой от оплакванията постъпили в КЗД за годината и да бележи ръст в абсолютни стойности (460 за 2018 г. и 675 за 2019 г.).

КЗД през 2018 г. стартира кампания „Достъпна България“, съзнавайки важността на проблема с достъпната среда за хората с увреждания. Кампанията е с основни приоритети: да се покажат добрите примери за осигурена достъпна среда; да се търсят публични фигури, които да се присъединят към кампанията и да спомогнат за нейното популяризиране; КЗД да провежда самостоятелно оценка на достъпната среда, да образува производства и налага предвидените в закона санкции и принудителни административни мерки, с цел гарантиране създаването и поддържането на достъпна за хората с увреждания обществена среда.

Член 6, Параграф 18, точка в): *в) да приеме държавни политики за защита на сексуалното и репродуктивно здраве и права на жените и девойките с увреждания.*

Изпълнение: В Закона за здравето има разработена глава ”Репродуктивно здраве”. Чрез нея са регламентирани репродуктивните права съобразно съвременните схващания – безопасно майчинство, безплодие, профилактика на рака на гърдата и шийката на матката, семейно планиране, грижи за децата.

В поредица от поднормативни актове са въведени подробни регламенти за обезпечаване на профилактиката на бременността, профилактичните прегледи на децата от 0 до 18 г., извършването на аборти по желание. Съгласно здравното

законодателство бременните, майките и децата се ползват с особена закрила от държавата. Съгласно ЗЗО държавата поема здравните осигуровки на децата от 0-18 г. и след това, докато са редовни студенти, което обезпечава техния достъп до медицинска помощ.

Приоритет в здравното законодателство е промоцията и превенцията на здравето, в частност репродуктивното здраве. В поднормативните актове задълженията са делегирани на общопрактикуващите лекари.

Основните елементи на здравните грижи в областта на репродуктивното здраве на ниво първична медицинска помощ включват:

- услуги по семейно планиране, включително и консултиране;
- обучение и услуги за дородови грижи, безопасно раждане и грижи в следродилния период, особено кърмене и грижи за майката и детето до 1 година;
- превенция и правилно лечение на безплодието;
- аборт, включително превенция и лечение на усложненията от аборта;
- превенция на заболяванията на репродуктивната система на жената - рак на шийката на матката, рак на гърдата;
- превенция и лечение на полово предаваните болести, включително ХИВ/ СПИН;
- информация, образование и комуникация по въпросите на човешката сексуалност.

Член 7, параграф 20, точка г): *г) да се приемат, в тясно сътрудничество с представителните организации на деца с увреждания, регулации и програми, които да гарантират, че децата с увреждания ще могат да изразяват вижданията и мнението си по всички въпроси, които ги засягат в семейството, училището и в обществото и по-специално децата, които остават в институциите.*

Изпълнение: През 2003 г., към Държавната агенция за закрила на детето е учреден Съветът на децата. Неговото създаване е в изпълнение на основните принципи на Конвенцията на ООН за правата на детето и действащият Закон за закрила на детето. Съветът на децата е консултативен орган към Председателя на Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) и е доброволно обединение на деца, осъществяващо своята дейност, съгласно законите на Република България. Целта на неговото създаване е да насърчи детското участие в процесите на изработване на политики за децата и вземане на решения.

Основната мисия на Съвета на децата е да представя детската гледна точка, мисли и чувства по въпроси, които засягат правото на защита, развитието и участието на децата в обществено – политическия живот. Съветът на децата дава възможност на децата да обменят знания, морални и интелектуални ценности и да взаимодействат с държавни и неправителствени организации на национално и регионално ниво.

Съветът включва по един представител на децата от всяка административна област, членовете му са с двегодишен мандат и избират помежду си председател, заместник – председател, секретар и летописец. В Съвета на децата към председателя на ДАЗД са включени представители на 28-те административни области в България. Предвидени са 4 квоти за децата от уязвими групи, в това число и деца с увреждания, както и 1 квота за представител на децата, получили международна закрила в България.

Член 8, Параграф 22: *Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да предприеме, в близко и тясно сътрудничество с организациите на хората с увреждания, постоянни и ефективни стратегии за повишаване на осведомеността,*

включително и кампании за утвърждаване на достойнството и правата на хората с увреждания в обществото, в частния и публичния сектори.

Изпълнение: В миналото хората с увреждания в България бяха обект на нагласи и практики, които водеха до изолация като повечето от тях бяха защитавани и обгрижвани от семействата си или от държавата.

Към настоящия момент, благодарение на водената държавна политика, проблемите, пред които бяха и са изправени хората с увреждания и техните семейства и близки са в процес на решаване.

Постигнат е напредък по отношение на предоставянето на адекватни услуги за социално включване, което доведе до увеличаване на броя на децата с увреждания, които се отглеждат от техните биологични семейства или от роднини или близки, както и увеличаване на броя на лицата с увреждания преодолели социалната изолация. Постигнато е развитие на алтернативни услуги и грижи за деца с увреждания и за подпомагане на техните семейства, разширен е достъпът до образование и трудовия пазар, както и възможностите за участие в икономическия, социалния и културния живот на обществото.

В Закона за хората с увреждания е предвидено заетостта на хората с увреждания да се осъществява в обичайна, специализирана и защитена работна среда. Заетостта при обичайни условия на открития трудов пазар предполага най-бърза социализация за хората с увреждания и превенция от социално изключване. За гарантиране и увеличаване на заетостта на тази целева група бе въведена квота за работодателите да назначават работници и служители с трайни увреждания (засегнати са работодателите с 50 и над 50 работници и служители от числеността на персонала си). Квотния принцип е взиман от международната практика за подпомагане упражняване правото на труд от лицата с увреждания. По този начин се създават по-добри условия и мотивация за хората с увреждания за включването им на пазара на труда, с оглед получаване на доходи от трудова дейност, наличие на осигурителен принос чрез съответните социално-осигурителни права, изграждане на социални контакти и др. Целта е да се създадат възможности за устойчива заетост.

Продължава процеса по надграждане на мерките, насочени към специализираната работна среда, имащи за цел да подкрепят специализираните предприятия и кооперации на хора с увреждания. Мерките включват осигуряване на възможности за изпълнение на местни инициативи, с цел повишаване на тяхната производителност и конкурентоспособност, повишаване на пригодността за заетост на хората с увреждания в специализирана работна среда и подобряване на тяхната професионална подготовка и трудова реализация, както и осигуряване на финансов ресурс за преодоляване на икономическите ограничения на предприятията и кооперациите.

С новия ЗХУ се въведе мярка за насърчаване развитието на формите на заетост в защитена работна среда, чрез която се създават центрове за защитена заетост за хора с множество трайни увреждания. Този вид центрове са механизъм в подкрепа на трудовата интеграция на хора с множество трайни увреждания, с цел осигуряване на условия за извършване на продуктивна дейност, платена работа и предоставяне на персонални подкрепящи услуги. Законът създава условия за реализиране на приоритетите, заложи в Националната стратегия за хората с увреждания и формулирани в съответствие с Европейската стратегия за хората с увреждания за периода 2010 – 2020 г. „Подновен ангажимент за Европа без бариери“. Основната стратегическа цел, постигната със ЗХУ е предоставяне на необходимата и адекватна социално-икономическа подкрепа за хората с увреждания от държавата, чрез която да бъдат максимално приобщени в обществото. Новата нормативна уредба гарантира равноправното и пълноценно упражняване на правата на

хората с увреждания. По нов начин са дефинирани областите и средствата за необходимата подкрепа за социално приобщаване. Въведени са принципи, които определят личния избор, независимост, равнопоставеност, достъпност, пълноценно и ефективно участие в обществения живот на хората с увреждания и техните семейства.

Чрез Закона за личната помощ, в сила от 01.01.2019 г., се регламентира нов вид асистентска подкрепа – лична помощ, дефинирана като механизъм за подкрепа на хора с увреждания за упражняване на правата им, за пълноценно участие в обществото, за извършване на дейности, отговарящи на индивидуалните им потребности от личен, битов или социален характер и за преодоляване на бариерите на функционалните им ограничения. Този механизъм е основан на гарантирана от държавата финансова подкрепа, индивидуалните потребности и избор на хората с увреждания.

Безспорно изключително важна предпоставка за успешното социално включване на хората със специфични потребности е промяна в нагласите в обществото спрямо тях. Все още има погрешни представи, съжаление, безразличие и негативизъм към хората и децата с увреждания, но благодарение на съвместните усилия на държавата и организациите на и за хората с увреждания е постигнат значителен напредък по отношение на преодоляването на бариерите и стереотипите в начина, по който се представят и възприемат увреждането и самите хора с увреждания.

Член 9, Параграф 24, буква а): *Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, в съответствие с Общ коментар № 2 (2014) на Комитета, достъпност:*

а) да хармонизира напълно своето законодателство с разпоредбите на член 9 от Конвенцията;

Изпълнение: По отношение на достъпната архитектурна среда в Закона за устройство на територията (ЗУТ) са направени необходимите промени в изпълнение на мерките, включени в Концепция за промени в националното законодателство, свързани с прилагането на чл. 9 „Достъпност“ от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания по отношение на достъпната архитектурна среда, одобрена с Решение № 638 от 3.8.2016 г. на Министерския съвет на Република България.

- съгласно чл. 75, ал. 3 от ЗУТ транспортната техническа инфраструктура трябва да осигурява най-добри условия за удобен, безопасен и икономичен транспорт на пътници и товари и за достъпност на лица с увреждания, при опазване на околната среда;

- съгласно чл. 112, ал. 4 от ЗУТ с подробните устройствени планове трябва да се създават и условия за устройство на средата и техническата инфраструктура с цел достъпност и ползване от лица с увреждания, съобразно изискванията на наредбата по чл. 169, ал. 4 от ЗУТ за изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания;

- съгласно чл. 169, ал. 1, т. 4 от ЗУТ строежите се проектират, изпълняват и поддържат в съответствие с основните изисквания към строежите (вкл. за достъпност и безопасност при експлоатация), определени в приложение I на Регламент (ЕС) № 305/2011 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на хармонизирани условия за предлагането на пазара на строителни продукти и за отмяна на Директива 89/106/ЕИО на Съвета (ОВ, L 88/5 от 4 април 2011 г.);

- съгласно чл. 169, ал. 4 от ЗУТ министърът на регионалното развитие и благоустройството е издал наредба за определяне на изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания - Наредба № 4 от 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда на населението, вкл. за хората с увреждания

(Наредба № 4 от 2009 г.) (обн., ДВ, бр. 54 от 2009 г., изм., бр. 54 от 2011 г.). С наредбата се определят изискванията при устройственото планиране, инвестиционното проектиране, изпълнението и поддържането на строежите (елементите на урбанизираната територия и на сградите и съоръженията) за осигуряване на достъпна архитектурна среда за цялото население, като се отчитат и специфичните нужди на хората с намалена подвижност, в т. ч. на хората с увреждания. Наредбата се прилага и при извършване на реконструкция, основно обновяване, основен ремонт, преустройство, пристрояване и надстрояване на съществуващи елементи на урбанизирана територия и на сградите и съоръженията;

- в чл. 184 от ЗУТ са определени облекчени условия и ред за изграждане или поставяне на съоръжения за достъпна среда на хората с увреждания в съществуващи сгради.

Разпоредбите на ЗУТ, както и нормативните изисквания за осигуряване на достъпна архитектурна среда, следва да се спазват от всички участници в процеса на проектирането и строителството съгласно чл. 160, ал. 1 от ЗУТ - възложители, строители, проектанти, консултанти, физически лица, упражняващи технически контрол за част "Конструктивна", технически ръководители и доставчици на машини, съоръжения и технологично оборудване, от органите, които съгласуват и одобряват устройствените планове и инвестиционните проекти, издават разрешения за строеж и актове за въвеждане в експлоатация на завършените строежи, както и от контролните органи.

От компетентността на МРРБ е проверката за изпълнение на посочените по-горе законови разпоредби и нормативни актове при одобряване на подробни устройствени планове, съгласуването и одобряването на инвестиционни проекти и при издаване на разрешение за строеж за обекти с обхват повече от една област, обекти с национално значение и/или национални обекти, републикански пътища, железопътни магистрали и железопътни линии (съответно в изпълнение на разпоредбите на чл. 129, ал. 3, т. 2, чл. 141, ал. 6, т. 2, чл. 145, ал. 1, т. 3 и чл. 148, ал. 3, т. 2 от ЗУТ).

В началото на 2019 г., във връзка с влизането в сила от 1.1.2019 г. на новия ЗХУ, МРРБ инициира създаването на междуведомствена работна група за извършване на преглед по прилагане на изискванията на Наредба № 4 от 2009 г. Поставените основни цели на работната група бяха постигане на съответствие с разпоредбите на ЗХУ и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (основно с чл. 9), подобряване на нормативните изисквания за осигуряване на достъпна среда в сградите и съоръженията и актуализирането им в съответствие с действащите европейски и международни стандарти и добри практики.

Във връзка с настъпилите промени в законодателството новите предложения за промени са интегрирани в основния текст на Наредба № 4 от 2009 г. и проектът е оформен като изцяло нова наредба на министъра на регионалното развитие и благоустройството, която да се издаде на основание чл. 53, ал. 3 ЗХУ и във връзка с чл. 112, ал. 4, чл. 169, ал. 1, т. 4 и ал. 4 ЗУТ. Наименованието на новата наредба е определено в съответствие с новото законово основание в ЗХУ, а именно: Наредба за определяне на изискванията за достъпност и универсален дизайн на елементите на достъпната среда в урбанизираната територия и на сградите и съоръженията.

Проектът на нова наредба е официално съгласуван със заинтересованите страни и за него е проведена обществената консултация в изпълнение на чл. 26, ал. 3 от Закона за нормативните актове. Под номер 2020/331/BG проектът премина и процедурата по нотификация пред Европейската комисия в изпълнение на Постановление № 165 на Министерския съвет от 2004 г. за организацията

и координацията на обмена на информация за технически регламенти и правила за услуги на информационното общество и за установяване на процедурите, свързани с прилагането на някои национални технически правила за продукти, законно предлагани на пазара на друга държава членка. Към момента изготвената нова наредба се подготвя окончателно и се оформя за подписване и обнародване в „Държавен вестник“.

С Наредбата за изискванията към категоризираните места за настаняване и заведения за хранене и развлечения, за реда за определяне на категория, както и за условията и реда за регистриране на стаи за гости и апартаменти за гости, приета от Министерския съвет (Наредбата) издадена на основание в чл. 121, ал. 5 от Закона за туризма са въведени изисквания, на които следва да отговорят местата за настаняване и заведенията за хранене и развлечения за достъпна среда за хората с намалена подвижност съобразно Наредбата по чл. 53, ал. 3 от ЗХУ.

Член 16, Параграф 38, буква г): *з) да укрепва механизмите за независимо наблюдение на всички съоръжения и програми за лица с увреждания, в съответствие с чл. 16 (3) на Конвенцията.*

Изпълнение: През 2019 г. беше направена важна крачка в изграждането на институционалната рамка по прилагане на КПХУ - създаден е Съветът за наблюдение. Съветът за наблюдение, създаден съгласно изискванията на чл. 33, ал. 2 и 3 от КПХУ, е орган за мониторинг по прилагането на конвенцията. Структурата, правомощията, основните дейности и редът за избиране на членовете на Съвета са регламентирани в ЗХУ и правилника по неговото прилагане, а правилата за работата му, се приемат от самия Съвет. През 2019 г. е проведена процедура за избор на членове - представители на организации за хора с увреждания, и на 08.07.2019 г. се провежда първото му заседание, ръководено от омбудсмана, който е и първият му ротационен председател.

При изготвянето на проекта на Закона за хората с увреждания, в сила от 1 януари 2019 г., препоръките на омбудсмана и на Комитета на ООН за правата на хората с увреждания към българската държава от 21 септември 2018 г. са изпълнени и в нормативния акт е предвидено създаването на Съвет за наблюдение.

В разпоредбите между чл. 11 - 15 и § 14 и § 15 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗХУ са уредени съставът, организацията и дейността на Съвета.

Съветът за наблюдение се състои от 9 членове - двама представители, определени от омбудсмана на Република България, двама представители, определени от председателя на Комисията за защита от дискриминация, четирима представители на организациите на и за хората с увреждания, определени от тях, и един представител на академичната общност, определен от Българската академия на науките.

Организациите на и за хората с увреждания определят своите представители по ред, определен с правилника за прилагането на закона.

Дейността на Съвета за наблюдение се администрира чрез администрацията на омбудсмана на Република България и на Комисията за защита от дискриминация на ротационен принцип за срок две години.

Председател на Съвета за наблюдение е представител на институцията, която администрира дейността на Съвета за наблюдение, а заместник-председател - представител на организациите на и за хората с увреждания, избран от тях, на ротационен принцип за срок една година.

Съветът за наблюдение има правомощия да:

1. изготвя становища, препоръки и предложения до отговорните институции за предотвратяване и преустановяване на нарушенията на правата на хората с увреждания;
2. изготвя ежегодни доклади по предприетите действия за прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания;
3. осъществява периодичен преглед и оценка на националното законодателство, практики и проекти на нормативни актове за съответствие с разпоредбите на Конвенцията за правата на хората с увреждания;
4. осъществява и други дейности, свързани с насърчаване, защита и наблюдение по прилагането на Конвенцията.

Съветът следва да осъществява функциите по насърчаване, защита и наблюдение на прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания при спазването на принципите на защита и гарантиране на правата на хората с увреждания; независимост и публичност; сътрудничество и взаимодействие с държавните и местните органи и с гражданското общество.

Мандатът на Съвета е 4 години, като съгласно ЗХУ членовете на Съвета не получават възнаграждение за участието си в него.

Съгласно § 1 от Преходните и заключителни разпоредби на ППЗХУ за първите две години Съветът за наблюдение се администрира от администрацията на омбудсмана на Република България.

Член 19, Параграф 40, буква г): *В съответствие с Общ коментар № 5 (2017) относно независим живот и включване в общността, Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията: г) да изпълни процедура за разумни и деликатни консултации с организациите на хората с увреждания по всички аспекти на изпълнението на чл. 19, включително и в стратегиите и процесите на деинституционализация.*

Изпълнение: Със ЗХУ се регламентира функционирането на Национален съвет за хората с увреждания (НСХУ), който е правоприемник на Националния съвет за интеграция на хората с увреждания, функционирал до влизането в сила на ЗХУ.

НСХУ е консултативен орган, в който участват представители на: държавата, определени от Министерския съвет, национално представителните организации на хората с увреждания, национално представителните организации за хората с увреждания, национално представителните организации на работниците и служителите, национално представителните организации на работодателите и Националното сдружение на общините в Република България. Нормативните актове за хората с увреждания се приемат след предварително становище на Националния съвет за хората с увреждания.

Основните функции и задачи на НСХУ са:

1. да оказва подкрепа и съдействие при разработването и провеждането на политиката за правата на хората с увреждания в съответствие с изискванията на Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания, националното законодателство и с приоритетите на съответните стратегически документи;
2. да дава становища по всички проекти на нормативни актове, стратегии, програми, планове и други актове, които засягат правата на хората с увреждания;

3. да съдейства за координацията между държавните и местните органи, работодателските и синдикалните организации и организациите на и за хората с увреждания за осъществяване на необходимата подкрепа при изпълнение на дейността им и за създаването на условия за социално приобщаване на хората с увреждания;
4. да взаимодейства с други органи по сътрудничество, координация и наблюдение по въпросите, засягащи правата на хората с увреждания;
5. да взаимодейства с международни организации с предмет на дейност в подкрепа за хората с увреждания;
6. да организира популяризирането на предприетите мерки за преодоляване на установени бариери за упражняване на правата на хората с увреждания в отделни области на подкрепа чрез активно сътрудничество със средствата за масово осведомяване;
7. да обсъжда и приема обобщен годишен доклад за реализираните дейности на организациите на и за хората с увреждания с призната национална представителност с осигурена финансова подкрепа под формата на субсидия от държавния бюджет и постигнатите резултати в областта на правата на хората с увреждания.

Със ЗХУ се създава и Съвет за наблюдение, който има за цел осъществяване на функциите по насърчаване, защита и наблюдение на прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания.

Съветът за наблюдение осъществява дейността си при спазване на следните принципи:

1. защита и гарантиране на правата на хората с увреждания;
2. независимост и публичност;
3. сътрудничество и взаимодействие с държавните и местните органи и с гражданското общество.

Съветът за наблюдение се състои от 9 членове – двама представители, определени от омбудсмана на Република България, двама представители, определени от председателя на Комисията за защита от дискриминация, четирима представители на организациите на и за хората с увреждания, определени от тях, и един представител на академичната общност, определен от Българската академия на науките.

Мандатът на Съвета за наблюдение е 4 години и започва да тече от датата на попълване на състава му. Членовете на съвета осъществяват дейността си до конституирането на новия състав.

Организациите на и за хората с увреждания определят своите представители по ред, определен с правилника за прилагането на закона, съобразно разписаната процедура за избор на членове на Съвета за наблюдение..

Дейността на Съвета за наблюдение се администрира чрез администрацията на омбудсмана на Република България и на Комисията за защита от дискриминация на ротационен принцип за срок две години. Съветът за наблюдение се представлява от председател и заместник-председател. Председател на Съвета за наблюдение е представител на институцията, която администрира дейността на Съвета за наблюдение за съответния период. Заместник-председател на Съвета за наблюдение е представител на организациите на и за хората с увреждания, избран от тях, на ротационен принцип за срок една година.

В заседанията на Съвета за наблюдение могат да бъдат поканени и представители на други институции, организации, независими експерти, работодатели, синдикати и други.

Съветът за наблюдение:

1. изготвя становища, препоръки и предложения до отговорните институции за предотвратяване и преустановяване на нарушенията на правата на хората с увреждания;
2. изготвя ежегодни доклади по предприетите действия за прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания;
3. осъществява периодичен преглед и оценка на националното законодателство, практики и проекти на нормативни актове за съответствие с разпоредбите на Конвенцията за правата на хората с увреждания;
4. осъществява и други дейности, свързани с насърчаване, защита и наблюдение по прилагането на Конвенцията.

Решенията на Съвета за наблюдение се взимат с мнозинство повече от половината от присъстващите членове.

Съветът за наблюдение приема правилник за дейността си и организацията на работа.

Съветът за наблюдение работи въз основа на приета от него годишна програма.

Съветът за наблюдение ежегодно представя за сведение в Народното събрание доклад за дейността си.

Освен създадените със ЗХУ органи, в изпълнение изискванията на чл. 33 от Конвенцията функционира Националният съвет за закрила на детето, който е орган към Държавната агенция за закрила на детето и има консултативни и координационни функции. Той се състои от председател и членове.

Председател на съвета е председателят на Държавната агенция за закрила на детето, който организира, ръководи дейността му, координира изпълнението на решенията му и го представлява.

Броят на членовете на съвета не може да бъде по-малък от 23 и не повече от 29 лица, включително председателя.

В състава на съвета се включват заместник-министър на труда и социалната политика, заместник-министър на правосъдието, заместник-министър на външните работи, заместник-министър на образованието и науката, заместник-министър на здравеопазването, заместник-министър на вътрешните работи, заместник-министър на финансите, заместник-министър на културата, заместник-министър на младежта и спорта, изпълнителният директор на Агенцията за социално подпомагане, секретарят на Националната комисия за борба с трафика на хора, представител на Националния съвет по наркотичните вещества, заместник-председател на Националния статистически институт, подуправителят на Националния осигурителен институт, управителят на Националния осигурителен институт, секретарят на Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и отговорен представител на Националното сдружение на общините в Република България.

В състава на съвета се включват и ръководители на юридически лица с нестопанска цел, в това число и организации, работещи с деца и хора с увреждания, както и имащи предмет на дейност закрилата на детето.

За участие в заседанията на съвета председателят може да кани представители на медиите, лица с висок обществен авторитет и представители на юридически лица с нестопанска цел, които имат предмет на дейност закрилата на децата и не са включени в състава на съвета, както и представители на детски организации. Мандата на неправителствените организации за участие в работата на НСЗД е 2 години. Участието на неправителствените организации в НСЗД предоставя възможност за консултиране и координиране на политиките за децата и хората с увреждания и политиките в областта на закрила на детето.

При подготовката на всички промени на нормативната база в сферата на здравеопазването са сформирани междуведомствени работни групи с широко участие на представители на всички заинтересовани страни, включително хората с увреждания, чиито анализи, становища и предложения бяха включени в проектите на нормативните актове и представени пред обществеността. Примери в тази посока са интегрирането на дейности и практики чрез провеждане на постоянен диалог и комуникация с неправителствени организации в работата по създаване на нов модел за медицинска и социална експертиза на степента на увреждане и въвеждане на оценка на увреждането и функционирането, използвайки Международната класификация па човешката функционалност, уврежданията и здравето (ICF) на Световната здравна организация.

Член 25, Параграф 52): *Комитетът препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да повиши осведомеността за модела за правата на човека на хората с увреждания сред всички здравни специалисти, включително и обучение по правото на свободно и информирано съгласие и да обърне внимание на член 25 от Конвенцията при изпълнението на Цел 3 от Целите за устойчиво развитие. Комитетът също препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да приеме политическа рамка и стратегия, обвързана с времеви хоризонт за предоставяне на жените с увреждания на достъпни грижи за сексуалното и репродуктивно здраве и информация, и услуги съобразно възрастта им.*

Изпълнение: Здравното законодателство предвижда редици мерки, насочени към опазване здравето на жената и репродуктивните ѝ възможности.

Държавата осигурява здравна защита на репродуктивното здраве чрез: промоция и консултации за опазване на репродуктивното здраве при децата и лицата в репродуктивна възраст; осигуряване на достъп до специализирана консултативна помощ по въпросите на репродуктивното здраве и семейното планиране; профилактика и лечение на безплодието; специализирана информация, консултации, профилактика и лечение на предаваните по полов път болести и СПИН; профилактика, лечение и диспансерно наблюдение на лица със злокачествени заболявания на репродуктивната система. На всеки е предоставено право на информация и свобода на решение относно своето репродуктивно здраве.

Национална система 112“ – МВР е разработила и пунала в експлоатация от м. 01.2019 г. мобилно приложение осигуряващо достъп на хората със слухови и говорни увреждания до тел. 112. През 2020 г. приложението е актуализирано. Същото може да се изтегли от магазините на Apple и Google и да се използва безплатно.

Член 25, Параграф 54): *Комитетът препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да осигури достъп до диагностика, здравни грижи и медицинска рехабилитация за лицата с увреждания, особено на тези с хронични, генетични и редки заболявания.*

Изпълнение: Един от принципите, залегнали в Закона за здравното осигуряване, е равнопоставеност при ползването на медицинска помощ от задължително здравноосигурените лица, в т. ч. и хората с увреждания. Задължителното здравно осигуряване гарантира свободен достъп на осигурените лица до медицинска помощ чрез определен по вид, обхват и обем пакет от здравни дейности, както и свободен избор на изпълнител, сключил договор с районна здравноосигурителна каса. В рамките на гарантирания от НЗОК пакет медицински услуги, определен с Наредба за определяне на пакета от здравни дейности, гарантиран от бюджета на НЗОК, всички здравноосигурени лица (ЗОЛ) имат равни права и достъп при получаване на извънболнична и болнична медицинска помощ

независимо от тяхната раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние. За хората с увреждания НЗОК осигурява същия обхват, качество и стандарт на медицинските и денталните грижи, както и за всички здравноосигурени лица. За улеснява не на достъпа до здравни грижи здравноосигурени лица, страдащи от хронични заболявания, които изискват продължително медицинско наблюдение, поддържащо лечение и специфични грижи са освободени от потребителска такса за посещение при личния лекар, лекар по дентална медицина или за болнично лечение. Списъкът на заболяванията е неразделна част от Националния рамков договор между НЗОК и БЛС, БЗС и БФС, в който са регламентирани вида и обхвата на медицинските дейности, заплащани от НЗОК. Допълнително извън обхвата на задължителното здравно осигуряване Министерство на здравеопазването финансира държавни и общински лечебни заведения за болнична помощ и държавни и общински центрове за психично здраве за медицински дейности, за които е предвидено със закон или друг нормативен акт да се финансират от държавния бюджет на основание Наредбата за медицинските дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване, за които министерството на здравеопазването субсидира лечебни заведения, и за критериите и реда за субсидиране на лечебни заведения. В дейностите, финансирани от МЗ, са включени отдих (един път годишно), профилактика и рехабилитация (два пъти годишно) на военноинвалиди и военнопострадали; стационарно лечение, дневни психорехабилитационни програми и рехабилитация чрез трудотерапия за лица с психични заболявания; диагностика, лечение и специализирани грижи за деца с висок медицински риск, извън обхвата на задължителното здравно осигуряване; лечение на болни с активна туберкулоза, както и медицинската експертиза, осъществявана от ТЕЛК.

Условията и редът за упражняване правото на достъп и свободен избор на осигурените лица до медицинска помощ са уредени чрез Наредба за осъществяване правото на достъп до медицинска помощ, от 2006 г., с която се уреждат условията и редът за осъществяване правото на достъп до медицинска помощ на задължително здравноосигурените лица в Република България и на лицата, които пребивават в страната и за които се прилагат правилата за координация на системите за социална сигурност по смисъла на § 1, т. 22 от допълнителната разпоредба на Закона за здравното осигуряване.

Член 26, Параграф 56): *Комитетът препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да приеме програми за абилитация и и рехабилитация, насочени към всички лица с увреждания, независимо от вида увреждане, пол, социален пол или възраст. Той също препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да осигури разумно участие на лицата с увреждания в услугите на абилитация и проектът на програмите да бъде изработен в тясно сътрудничество с организациите на хората с увреждания.*

Изпълнение: В качеството са на задължителното здравно осигурени лица, всички лица с увреждания имат достъп до програмите за рехабилитация осигурени през НЗОК. Гарантиран е свободен достъп на осигурените лица до медицинска помощ, включваща рехабилитация, чрез определен по вид, обхват и обем пакет от здравни дейности.

Член 27, Параграф 58, буква б): *б) да признае в правната и политическата си рамка правото на хората с увреждания на разумни улеснения на работното място.*

Изпълнение: Съгласно чл. 16 от ЗЗДискр. работодателят е длъжен да пригоди работното място към нуждите на лице с увреждания при неговото наемане или когато увреждането на лицето настъпи след наемането му на работа, освен когато разходите за това са необосновано големи и биха затруднили сериозно работодателя.

Член 27, Параграф 58, буква в, г): *в) да повишава осведомеността сред обществеността и частните компании за разумните улеснения на работното място; г) да засилва обучителните програми за лица с увреждания относно уменията, изисквани на открития пазар на труда, но също и уменията в предприемачеството и да събира подробна информация за участието на жените и мъжете с увреждания в програмите и резултатите от обученията за тях.*

Изпълнение: Агенция по заетостта (АЗ), като обществен посредник на пазара на труда, изпълнява държавната политика по заетостта и защита на пазара на труда, организира професионално ориентиране, обучение на възрастни, извършва посреднически услуги по заетостта, реализира програми и насърчителни мерки по ЗНЗ и проекти по Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси” (ОП РЧР). Фокусът е насочен към уязвими групи на пазара на труда, в т.ч хората с увреждания, с активно поведение за търсене на работа.

АЗ изпълнява действията, насочени към хората с увреждания, в съответствие с изискванията на Националната стратегия за хората с увреждания 2016–2020 г. и с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

Съобразно Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ), всички хора са равнопоставени при ползване на услугите, предоставяни от териториалните поделения на АЗ – дирекциите „Бюро по труда” (ДБТ), след регистрирането им като търсещи работа лица. Безработните лица с увреждания, регистрирани като търсещите работа лица, могат да ползват услугите по заетостта, като не се допуска никаква форма на пряка или непряка дискриминация.

Основна цел при прилагане на политиката в областта на заетостта на хората с увреждания е създаването на условия и гаранции за равнопоставеност и пълноценното им участие в трудовия живот, както и упражняването на техните права чрез осигуряване на подкрепа на самите хора с увреждания и на членовете на техните семейства.

Трудовата заетост на лицата с трайни увреждания е един от основните инструменти за интегрирането им във всички области на обществения живот. Агенцията по заетостта, чрез дирекциите „Бюро по труда” посредничи за намиране на подходяща работа и/или включване в обучение на възрастни.

Въведена е организация, позволяваща предоставяне на специализирано трудово посредничество за безработните лица с увреждания. Специално за хората с увреждания е създаден Стандартизиран пакет от услуги, който надгражда другите предлагани услуги и осигурява пълно обслужване на лицата. Той задава общата рамка за вида, последователността и начина на предоставяне на услуги, насочени към безработните лица с увреждания, с оглед осигуряване на най-бързия възможен преход към устойчива заетост. Пакетът може да включва:

- подпомагане за самостоятелно търсене на работа;
- мотивиране за активно поведение на пазара на труда;
- психологическо подпомагане;

- Оказва се индивидуална подкрепа от мениджър на случай; кейс - мениджърът предлага пакет от услуги (услуги, които предоставят институциите - социални, здравни, образователни, допълващи посредническите услуги), които в максимална степен удовлетворяват потребностите на съответното безработно лице, планират и координират процеса на тяхното предоставяне;
- включване в обучение на възрастни;
- Инструмент в работата на трудовите посредници, който разширява обхвата и качеството на услугите по заетост за безработни лица с трайни увреждания е Ателие за търсене на работа, като им предоставя възможност да се:
 - запълнят дефицитите от знанията по отношение на процеса на търсене на работа;
 - подобрят и надградят вече придобитите умения по отношение на търсения ефект – започване на работа;
 - повиши мотивацията за активното поведение на пазара на труда;
 - формира увереност за успешно преодоляване на психологическите и поведенчески бариерите;
 - затвърди усещането за резултатно включване на пазара на труда.
- предоставяне на информация на търсещото работа лице за подходящи свободни работни места – при посещение на място или по електронна поща;
- насочване към подходящи работни места на първичния пазар на труда;
- включване в програми и мерки за обучение и заетост, по ЗНЗ, както и в проекти по ОП РЧР, при условие, че отговарят на заложените изисквания.
- Осъществяване на съвместни дейности с НПО, подкрепящи интеграцията на лица с увреждания, вкл. с организации на и за лицата с увреждания;
- Мотивиране на работодателите да осигурят възможности за заетост, достъпност и адаптация на работните места спрямо специфичните нужди на лицата с увреждания. На работодателите, посещаващи ДБТ трябва да се разясняват предимствата при наемане на човек с увреждания и да бъдат убеждавани в социалния ефект от създаването и адаптирането на работни места за лица с увреждания;

Основният акцент в предоставянето на услуги на лица с трайни увреждания е в точната оценка и подпомагане за разкриването и развитието на техните възможности, на специфичните знания и умения и силните страни, които те да реализират при включване в заетост.

- Организиране на специализирани трудови борси за хора с увреждания;

От м. юли 2019 г. безработните лица с намалена работоспособност приоритетно се включват в новите посреднически услуги:

- „Консултация и менторство след започване на работа”
- „Семеен трудов консултант”
- „Мобилно бюро по труда” – услугата е насочена към безработни и икономически неактивни лица и работодатели

от малки населени места, за повишаване възможностите за среща на търсенето и предлагането на пазара на труда и за намаляване на дела на обезкуражените лица чрез качествена и комплексна услуга на място от мобилни екипи от ДБТ.

За да се гарантира устойчива заетост на хората с увреждания през 2019 г. се пристъпи към въвеждане на квотите, като още един механизъм, с който държавата се надява, че борбата с дискриминацията по признак увреждания ще има своите реални положителни резултати. Стремежът на закона е да повиши дела на хората с увреждания, работещи на първичния пазар на труда. Целта на квотите е да гарантира насърчаването на равните възможности при наемането на работа на хора с увреждания и на такива без увреждания. Затова в чл. 38, ал. 2 от Закона за хората с увреждания е направена уговорката, че с настанените на места за трудоустроени работници и служители работодателят не може да изпълни квотата по чл. 38, ал. 1 от същия закон. В случаите, когато работодателят желае може да ползва посредничество за наемане на хора с трайни увреждания чрез Агенцията по заетостта, следва да уведоми съответното териториално поделение на чиято територия е неговото седалище, подавайки уведомление по образец, информация за което е публикувана на официалната интернет страница на Агенцията по заетостта.

От м. април 2019 г. в дирекции „Бюро по труда”, в съответствие с Правилника за прилагане на Закона за хората с увреждания, се приемат уведомления от работодателите във връзка с изпълнение на квотите за наемане на хора с увреждания по чл. 38 (1) от Закона за хората с увреждания.

Изготвен е и предоставен на ДБТ пакет от методически материали, който включва:

- Инструкция за работата на ДБТ за изпълнение на правилника за прилагане на закона за хората с увреждания;
- Образец на Уведомление;
- Информация за работодатели;
- Прессъобщение.

Ежегодно, в Националния план за действие по заетостта (НПДЗ), се включват проекти, програми и мерки за устройването на работа на безработни лица, предимно от групите в неравностойно положение на пазара на труда, една от които са безработните лица с трайни увреждания. Същите могат да участват без ограничения при устройване на работа на първичния пазар на труда, във всички програми и мерки за обучение и заетост от ЗНЗ, както и по проектите по ОП РЧР, при условие, че отговарят на изискванията за включване в съответната програма, насърчителна мярка или проект.

Агенцията по заетостта изпълнява насърчителни режими по ЗНЗ за социално-икономическа интеграция, осигуряващи равни възможности на безработни лица с увреждания.

Националната програма за заетост и обучение на хора с трайни увреждания, насочена към повишаване пригодността за заетост и осигуряване на заетост на регистрирани в бюрата по труда безработни лица с трайни увреждания или преминали успешно курс на лечение за зависимост към наркотични вещества лица в трудоспособна възраст, като предпоставка за преодоляване на социалната им изолация и за пълноценното им интегриране в обществото. Приоритетно се включват лица със и над 71% намалена работоспособност; военноинвалиди; лица със сензорни увреждания; лица с ментални увреждания. Целева група на програмата са и безработни лица в трудоспособна възраст, преминали успешно курс на лечение за зависимост към наркотични вещества, регистрирани в бюрата по труда.

Работодателите разкриват работни места по Програмата за срок от 24 месеца, като приоритетно се включват тези от тях, които са сключили договор за финансиране за осигуряване на достъп до работните места, както за приспособяване и/или оборудване на работни места за хора с увреждания.

От мерките за насърчаване на заетостта, насочени към безработни лица с увреждания АЗ реализира:

- чл. 36, ал. 2 от ЗНЗ за насърчаване на работодателите да наемат безработни лица до 29-годишна възраст с трайни увреждания включително военноинвалиди, както и младежи от специализирани институции или ползващи социални услуги в общността от резидентен тип, завършили образованието си.

- чл. 52, ал.1 от ЗНЗ за насърчаване на работодателите да разкриват работни места за наемане на безработни лица с трайни увреждания. Мярката се предоставя под формата на схема за държавна помощ за назначаване на работещи с увреждания при спазване на изискванията на Регламент (ЕС) № 651/2014 и регламентите на ЕС, които го изменят, допълват или заменят. Новата мярка е подходяща и за работодатели, търсещи работна сила за производство на селскостопанска продукция, рибарство и аквакултури, които до този момент не можеха да получат финансиране чрез програми и мерки за заетост и обучение, реализирани от АЗ, поради ограниченията, произтичащи от приложното поле на Регламент (ЕС) № 1407/2013. Субсидията, която се отпуска за финансиране по чл. 51, ал. 2 от ЗНЗ е за не по-малко от 3 и не повече от 12 месеца, като се предоставят суми в размер до 75 на сто от допустимите разходи за периода на субсидиране.

- чл. 52 от ЗНЗ за насърчаване на работодателите да наемат безработни лица с трайно намалена работоспособност, за работа на пълно или непълно работно време.

Агенция по заетостта, в качеството си на конкретен бенефициент по процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014 – 2020, изпълнява редица проекти, свързани с предоставяне на възможности за трудова заетост на безработни лица, в това число и лица с трайни увреждания за повишаване на тяхната квалификация и интеграцията им на пазара на труда.

В тази връзка продължава реализирането на проект „Нова възможност за младежка заетост” по процедура „Младежка заетост” по ОП РЧР.

Целта на проекта е да се повиши конкурентоспособността на младежите (включително младежи с увреждания) чрез осигуряване на възможност за стажуване или обучение по време на работа, което ще улесни преходът от образование към заетост, а и едновременно с това ще доведе до натрупване на ценен професионален опит у тях, необходим за заемане на свободни работни места, заявени от работодателите.

Възможностите, които проектът предоставя са:

Осигуряване на стажуване при работодател за младежи с определени от него наставници (съгласно изискванията на договора с условия за стажуване по чл. 233а, чл. 233б и чл. 233в от Кодекса на труда), с продължителност 6 месеца.

Осигуряване на обучение по време на работа при работодател за младежи с определени от него наставници (съгласно изискванията на договора с условия за обучение по време на работа съгласно чл. 230, чл. 231, чл. 232 и чл. 233 от Кодекса на труда с продължителност до 6 месеца.

□ Предоставяне на средства за разходи за възнаграждение на наставници, определени от работодателя, които ще отговарят за обучението по време на работа на обучаемите представители на целевата група.

□ Предоставяне на средства за разходи в реален размер за транспорт от и до работното място за първия месец от стажа/обучението по време на работа на наетите младежи, съгласно § 1, т. 4 от ДР на Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ).

Предоставяне на стимули за работодателите, в случай че сключат безсрочен трудов договор със стажувал/стажуващ младеж за заемане на длъжност, съответстваща на квалификацията на стажанта – покриване на разходите на работодателя за социално и здравно осигуряване на наетия за срок от 6 месеца от началото на безсрочния договор.

Работодателите могат да подават заявки за разкриване на свободни работни места за младежи с регистрация в Дирекции „Бюро по труда” на територията на цялата страна, до изчерпване на финансовия ресурс. Постъпилите заявки се обработват по реда на тяхното подаване. Към момента продължава приема на заявки на работодатели за обявяване на свободни работни места по проекта, като при подбора на безработни лица се насочват и безработни лица с трайни увреждания

В допълнение, младежите могат да посетят Дирекции „Бюро по труда” в цялата страна, където също ще получат подробна информация и ще могат да кандидатстват за включване в конкретната програма, насърчителна мярка или схема, при условие, че отговарят на изискванията.

Срокът за реализация на проекта е до края на 2023 г.

По специално към тази целева група – безработни лица с трайни увреждания, са насочени проекти „Обучения и заетост за младите хора” - Компонент II и „Обучения и заетост” - Компонент II.

Проекти „Обучения и заетост” и „Обучения и заетост за младите хора” се изпълняват в два компонента. Към настоящият момент всички активни договори за осигуряване на заетост се изпълняват по Компонент II на проектите.

Целта на Компонент II на двата проекта, който стартира на 15.08.2018 г., е интегриране на неактивни и безработни лица с трайни увреждания на възраст до 29 г. вкл. по проект „Обучения и заетост за младите хора” и над 29 г. – по проект „Обучения и заетост”, регистрирани в дирекции „Бюро по труда” към Агенция по заетостта, в заетост при работодател в реалния сектор или институции на местното самоуправление чрез обучения, съобразени с индивидуалните нужди на работното място, субсидия за заетост (до 24 месеца) и еднократен стимул за устойчива заетост (само за работодатели осигурили 24 месеца субсидирана заетост и 6 месечна несубсидирана устойчива заетост).

Стартирането на Компонент II по двата проекта е обвързано с целите на „Националната стратегия за хората с увреждания 2016 – 2020” и чл. 27 „Работа в заетост” от Конвенцията за правата на хората с увреждания. Визията и целите на Националната стратегия са: създаване на условия за пълноценно интегриране на хората с увреждания в нормалния икономически и социален живот на страната ни; осигуряване на продължителна трудова заетост на безработните лица с трайни увреждания в трудоспособна възраст с оглед преодоляване на социалната им изолация; създаване на предпоставки за водене на самостоятелен, независим живот от хората с увреждания.

Целите поставени пред Националната стратегия са:

- Осигуряване на продължителна трудова заетост на безработните лица с трайни увреждания в трудоспособна възраст с оглед преодоляване на социалната им изолация и пълноценното им интегриране в обществото;
- Създаване на предпоставки за водене на самостоятелен, независим живот от хората с увреждания;
- Постигане на ефективно социално включване на хората с увреждания чрез реализацията им на свободния пазар на труда.

Член 29, Параграф 62): *Комитетът препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да промени законодателството си и да го приведе в съответствие с разпоредбите на член 12 и член 29 на Конвенцията, позволявайки на всички възрастни хора с увреждания да упражняват правото си на гласуване и на участие в избори. Той също препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да изготвя информация за изборите в достъпни формати, включително на Easy Read формат, и да отделя финансови и технически ресурси за подобряване на физическата достъпност на местата за гласуване.*

Изпълнение Дирекция „Български документи за самоличност“ – МВР и по места в ОД МВР е създадена организация за осъществяване на прием на заявления за издаване на лична карта /паспорт по искане на хора в неравностойно положение, чрез посещения на място с мобилна биометрична станция.

Съгласно чл. 37 от Изборния кодекс, в Раздел VI „Списък за гласуване с подвижна избирателна кутия“, избирателите с трайни увреждания, които не им позволяват да упражнят избирателното си право в изборното помещение, но желаят да гласуват с подвижна избирателна кутия, заявяват желанието си не по-късно от 14 дни преди изборния ден в писмена форма чрез заявление по образец, подписано саморъчно и подадено от упълномощено лице или изпратено по пощата, факс или чрез електронно заявление през интернет страницата на общинските администрации по населените места по постоянния адрес или по настоящия адрес.

Избирателите с трайни увреждания, които не им позволяват да упражнят избирателното си право в изборното помещение и желаят да гласуват с подвижна избирателна кутия, но не са подали заявление в срок, могат да гласуват с подвижна избирателна кутия, ако заявят това не по-късно от 5 дни преди изборния ден и при условие че на територията на населеното място е назначена подвижна секционна избирателна комисия.

В заявлението се посочват имената на избирателя, единният му граждански номер (личен номер), постоянният адрес (адрес на пребиваване) или настоящият адрес, когато е направено искане по чл. 36, и се прилага копие от документ на ТЕЛК (НЕЛК). Имената на избирателя, направил искане по ал. 1 или 2, се заличават от избирателния списък и се вписват от органа по чл. 23, ал. 1 в списък за гласуване с подвижна избирателна кутия.

Член 30, Параграф 64): *Комитетът насърчава държавата – страна по Конвенцията, да ратифицира своевременно Договора от Маракеш за улесняване на достъпа до публикувани материали за лица, които са слепи, с увреждане на зрението или с друго четивно увреждане.*

Изпълнение: Договорените условия в Договора от Маракеш са изпълнение от страна на българската държава. Той е част от законодателството ни. Договорът е ратифициран от ЕС на 30.04.2014 г. и е одобрен с Решение 2018/254 от 15.02.2018 г., ЕС е приел Регламент (ЕС) 2017/1563 и Директива (ЕС) 2017/1564 във връзка с договора. РБ прилага регламента, доколкото същият е

законодателен акт с пряко действие на територията на държавите – членки и транспонира Директивата с приемането на Закон за изменение и допълнение на Закона за авторското право и сродните му права, обнародван в „Държавен вестник“, бр. 94, от 13.11.2018 г.

✓ **Специфични задължения (чл. 31-33)**

Член 32, Параграф 70): *Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да включи представителните организации на хората с увреждания в международните програми за сътрудничество и да приеме механизъм за инкорпориране на модела на правата на човека за хората с увреждания, в съответствие с разпоредбите на Конвенцията във всички усилия, насочени към постигане на Програмата за развитие 2030 и целите на развитието.*

Изпълнение: Национално представителните организации на и за хората с увреждания са включени в международните програми за сътрудничество. Освен, че членуват в Националния съвет за хората с увреждания, те вземат активно участие в различни работни групи, сформирани на национално равнище, в които се изготвят, разглеждат и одобряват/приемат проекти и/или изменения на нормативни актове, планове, програми, стратегии и други документи.

Национално представителните организации на и за хората с увреждания, както и техните работодателски организации са членове в Комитета за наблюдение (КН) по оперативните програми на България.

Няма ограничение за участие на организациите на и за хората с увреждания в международни програми за сътрудничество. Редица организации на и за хората с увреждания с призната национална представителност са членове на различни международни организации, които работят по въпросите на хората с увреждания. В тази връзка за насърчаване участието в подобни инициативи, както и с цел да бъдат насърчени дейностите в подкрепа на социалното приобщаване на хората с увреждания, държавата осигурява ежегодно финансова подкрепа за дейности на организациите на и за хората с увреждания с призната национална представителност под формата на субсидия от държавния бюджет. Част от субсидиите се разходват за дейности свързани с ангажименти на европейско и международно равнище или членство в международни организации. Също така някои от тях участват и/или изпълняват проекти с европейско финансиране. Примери:

НАСО – членуват в Европейската асоциация на доставчиците на услуги за хора с увреждания (EASPD); участват в проект D-CARE, който се осъществява по „Програма транснационално сътрудничество „Дунав“;

Съюз на слепите – членуват в Световния съюз на слепите; Европейския съюз на слепите; Европейския форум на хората с увреждания; Балканския съвет на националните организации на слепите; Международната федерация за брайлов шахмат.

Асоциация на родителите на деца с увреден слух (АРДУС) е член на Европейската федерация на родителите на деца с увреден слух (FEREDA).

Член 33, Параграф 72): *Вземайки предвид Насоките за рамките на независимото наблюдение и участието в работата на Комитета (2016), Комитетът препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да определи един независим механизъм за наблюдение, който напълно да съответства на Парижките принципи, като Службата на омбудсмана и Комисията за защита срещу дискриминация. Освен това, той призовава държавата – страна по Конвенцията, да осигури участието на хората с увреждания в*

този независим механизъм, в съответствие с разпоредбите на член 33 (2) от Конвенцията, включително и да осигури адекватно финансиране за тяхното пълно и ефективно участие в процеса на мониторинг.

Изпълнение: През 2019 г. беше направена важна крачка в изграждането на институционалната рамка по прилагане на КПХУ - създаден е Съветът за наблюдение. Съветът за наблюдение, създаден съгласно изискванията на чл. 33, ал. 2 и 3 от КПХУ, е орган за мониторинг по прилагането на конвенцията. Структурата, правомощията, основните дейности и редът за избиране на членовете на Съвета са регламентирани в ЗХУ и правилника по неговото прилагане, а правилата за работата му, се приемат от самия Съвет. През 2019 г. е проведена процедура за избор на членове - представители на организации за хора с увреждания, и на 08.07.2019 г. се провежда първото му заседание, ръководено от омбудсмана, който е и първият му ротационен председател.

При изготвянето на проекта на Закона за хората с увреждания, в сила от 1 януари 2019 г., препоръките на Комитета на ООН за правата на хората с увреждания към българската държава от 21 септември 2018 г. са съобразени и в нормативния акт е предвидено създаването на Съвет за наблюдение.

В разпоредбите между чл. 11 - 15 и § 14 и § 15 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗХУ са уредени съставът, организацията и дейността на Съвета. (За по-подробна информация виж изпълнението на Препоръка № 17.

III. ПРЕПОРЪКИ В ПРОЦЕС НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Мерки за изпълнение на препоръките на Комитета за хората с увреждания на ООН, предвидени за периода 2021 – 2026 г.

Ред № и параграф от Препоръките, буква	Препоръка на Комитета	Възможни решения/мерки за изпълнение на препоръката	Отговорни институции/ организации	Срок
А.	Общи принципи и задължения (чл. 1-4)			
1. Параграф 8 от Препоръките	Комитетът препоръчва държавата - страна по Конвенцията, да ускори процеса на ратифициране на Допълнителния протокол към Конвенцията и да осигури разпространението на публична информация относно този процес.	Изготвяне на необходимите допълнителни законодателни промени, които да регулират приложението на Факултативния протокол.	Държавни органи, национално представителни организации на и за хората с увреждания и други заинтересовани страни.	2025 г.

		Подготовка на процеса по ратификация на Факултативния протокол, която да завърши преди представянето на следващия национален доклад пред Комитета по правата на хората с увреждания през 2026 г.	МВНР	2026 г.
2. Параграф 10 от Препоръките	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да направи преглед на своето законодателство с цел да го приведе в съответствие с модела за правата на човека при хората с увреждания. Той също препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да премахне всякаква пренебрежителна терминология относно лицата с интелектуални увреждания и лицата с психологически увреждания и в консултация с представителните организации на хората с увреждания да изработи политика и процедури за оценка, които да отговарят на модела за правата на човека за при хората с увреждания, така както са залегнали в Конвенцията.	Последващи промени в Наредбата за медицинската експертиза и Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинска експертиза и регионалните картотеки за медицинска експертиза с цел привеждане в по-пълно съответствие на оценката на медицинската експертиза с потребностите на хората с увреждания	МЗ	2026 г.

3. Параграф 14 от Препоръките, буква „а“	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, в съответствие с Общ коментар № 7 (2018) на Комитета за участието на хората с увреждания, включително и на деца с увреждания, чрез техните представителни организации в прилагането и мониторинга на Конвенцията: а) укрепване и прилагане на официални механизми за ефективна и съдържателна консултация на хората с увреждания относно прилагането на Конвенцията, чрез техните представителни организации, в това число и организации на жени с увреждания, организации на деца с увреждания и организации на семейства на лица с увреждания, в тяхната подкрепяща роля;	Продължаване на сътрудничеството между държавата, определените от Министерския съвет, национално представителните организации на хората с увреждания, национално представителните организации за хората с увреждания, национално представителните организации на работниците и служителите, национално представителните организации на работодателите и Националното сдружение на общините в Република България. Затвърждаване и разширяване на активното участие на организациите на и за хората с увреждания в процесите по разработване и изменение на законодателството регламентиращо техните права като пълноправни членове на гражданското общество.	МС; МТСП; национално представителните организации на и за хората с увреждания; заинтересованите страни; Омбудсман; КЗД и други.	Постоянен
4. Параграф 14 от Препоръките, буква „б“	б) осигуряване на постоянно финансиране на организациите на хората с увреждания и прозрачни критерии и механизми за консултации, включително информация в Easy Read (Лесна за четене) и други достъпни за четене формати за всички лица с увреждания;	Гарантиране на финансовата подкрепа, под формата на субсидия, от страна на държавата за дейности на организациите на и за хората с увреждания с призната национална представителност. Създаване на нови и поддържане на създадените механизми за консултации, включително чрез Easy Read (Лесна за четене) и други достъпни за четене формати за всички лица с увреждания.	МС; МФ; МТСП. Национално представителните организации на и за хората с увреждания, Омбудсман, КЗД и други представителни организации на хора с увреждания.	Постоянен

3. Параграф 14 от Препоръките, буква „в“)	в) предоставят на организациите на хората с увреждания информация и графици за процеса на консултации по предвидените реформи, насочени към промяна на удостоверяването на уврежданията, на определянето на работоспособността и на правото за пенсиониране, в съответствие с модела за правата на човека при хора с увреждания.	Продължаване на политиката за обмен на информация и активно участие на национално представителните организации на и за хора с увреждания в процеса на консултации по предвидените реформи за промяна на удостоверяването на уврежданията, на определянето на работоспособността и на правото за пенсиониране.	МС; МТСП; МЗ; национално представителни организации на и за хората с увреждания и др. заинтересовани страни	постоянен
Б	Специфични права (чл. 5–30)			
Равенство и забрана на дискриминация (чл. 5)				
5. Параграф 16 от Препоръките, буква „а“	Комитетът отбелязва със загриженост, че при сега действащото законодателство, отказът от разумни улеснения не е категорично признат като акт на забранена дискриминация във всички области на живота. Той също е загрижен и от липсата на приложимост на решенията, издавани от Комисията за равенство и права на човека относно равенството и забраната на дискриминация, както и от недостатъчното прилагане на разпоредбите на законодателството по	Изготвяне на промени в законодателството, които да доведат до пълна забрана за отказ от предоставяне на разумни улеснения за хората с увреждания във всички сфери на социалния живот.	Държавни органи, национално представителни организации на и за хората с увреждания и други заинтересовани страни.	До 2026 г.

	множествената и междусекторна дискриминация и прояви като утежнена форма на дискриминация. Освен това, Комитетът е обезпокоен и от бариерите, пред които се изправят хората с увреждания, търсеци достъп до съдебна закрила в случай на дискриминация. Комитетът препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, в съответствие с Общ коментар № 6 (2018) на Комитета за равенство и забрана на дискриминация: а) да се направят промени в законодателството и изрично да се забрани във всички сфери на живота отказът да се предоставят разумни улеснения, като акт на дискриминация основана на увреждания;			
Жени с увреждания (чл. 6)				

6. Параграф 18 от Препоръките, буква „а“	Комитетът е обезпокоен от: а) недостатъчното прилагане на мерки за борба с междусекторните форми на дискриминация, с насилие, основано на пола, и малтретирането на жени и девойки с увреждания; Комитетът, в съответствие с неговия Общ коментар № 3 (2016) за жените и девойките с увреждания, и отчитайки цели 5.1, 5.2 и 5.5 от Целите за устойчиво развитие, препоръчва на държавата – страна по Конвенцията: а) да засили усилията и предприеме ефективни мерки за борба с междусекторната дискриминация на жени и девойки с увреждания, и с насилието и тормоза, които преживяват, като действа в тясно сътрудничество с организациите на жените и девойките с увреждания;	Изготвяне на концепция за предприемане на мерки за преодоляване на междусекторната дискриминация на жени и девойки с увреждания и насилието и тормоза, които преживяват.	МТСП, КЗД АХУ, АСП, в партньорство с всички министерства, национално представителни организации на и за хората с увреждания и други заинтересовани страни.	2023 г.
7. Параграф 18 от Препоръките, буква „б“	б) да предприеме ефективни мерки в тясно сътрудничество с организациите на жени с увреждания, насочени към прилагането на аспекта за уврежданията във всички специфични политики и законодателни актове, свързани с половете и да прилага аспекта на половете във всички специфични политики и законодателни актове, свързани с уврежданията.	В националните планове за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете да се включват мерки относно спецификите на пола и при хората с увреждания	МТСП, МП, МВР, АСП, АХУ и други	До края на 2026 г.
Деца с увреждания (чл. 7)				
8. Параграф 20 от Препоръките, буква „а“	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията: а) да осигури пълна деинституционализация на момчетата и момчетата с увреждания и правото им да живеят в безопасна семейна среда, включително и в приемни семейства;	С оглед окончателното финализиране на процеса на деинституционализация на грижата за деца ще продължат да се реализират мерки с фокус върху: - закриване на оставащите специализирани институции за деца, с изключение на домовете за медико-социални грижи за деца във Варна,	МТСП, МЗ, МФ, ДАЗД, АСП, общини, НПО	2025 г.

		Кърджали, Плевен и Стара Загора, които ще продължат да функционират до 31.12.2021 г.; - ранното детско развитие и ранната интервенция, превенция и реинтеграция; - превенция на възпроизвеждането на институционалния модел на грижа; - повишаване на качеството и ефективността на мрежата от социални услуги за подкрепа на децата и техните семейства; - интегрираното предоставяне на подкрепа и интегрирани междусекторни услуги; - укрепване на капацитета на системата за закрила на детето. Извеждане на всички деца настанени на резидентна грижа в 12-те ДМСГД. Закриване на 12-те ДМСГД. Разкриване на нови услуги за подкрепа на децата и техните семейства с акцент децата с увреждания: - Разкриване на 25 Центъра за комплексно обслужване на деца с увреждания и хронични заболявания - ЦКОДУХЗ /3 вече са разкрити/ във всяка област, както и - разкриване на 26 интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа за деца с увреждания и потребност от постоянни медицински грижи и за деца с високо-рисково поведение.		
9. Параграф 20 от Препоръките, буква „б“	б) да увеличи ресурсите, отпускани за развитието на мрежа от услуги, подкрепящи приобщаването в местните общности и овластяването на семействата с деца с увреждания в съответствие с Общ коментар № 5 (2017) на Комитета относно независимия живот и включването в общността;	Реализиране на планираните мерки и дейности, свързани с развитие на мрежа от услуги, подкрепящи приобщаването в местните общности и овластяването на семействата с деца с увреждания. Продължаване на подкрепата за децата и семействата, включително за семействата отглеждащи деца с трайни увреждания по съобразно действащото национално	МТСП, МЗ, МФ, ДАЗД, АСП, общини, НПО МТСП, АСП	2027 г. Постоянен

		законодателство в социалната сфера.		
10. Параграф 20 от Препоръките, буква „в“	в) разширяване на осведомеността, засилване на капацитета и на механизмите за отчетност на общинско ниво за изпълнение и финансова подкрепа за включване на децата с увреждания в общността;	Засилване на капацитета и на механизмите за отчетност на общинско ниво за изпълнение и финансова подкрепа за включване на децата с увреждания в общността	МТСП, АСП, общини, национално представителни организации на и за хората с увреждания и др.	2026 г.
Достъпност (чл. 9)				
11. Параграф 24 от Препоръките, буква „б“	б) да увеличи усилията си за работа, насочена към създаването в държавата, включително и в отдалечените и селските райони, на среда, свободна от бариери;	Продължаване на усилията за работа, насочена към създаването в държавата, включително и в отдалечените и селските райони, на среда, свободна от бариери; Реализиране на Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за новия програмен период 2021 – 2027 г. като инструмент за устойчивото социално-икономическо развитие на селските райони.	МРРБ, МЗХГ, МТСП, общини и други заинтересовани страни. МЗХГ, общини и др.	До 2026 г.

12. Параграф 24 от Препоръките, буква „в“	в) да ускори процеса на осигуряване на напълно достъпен обществен транспорт и услуги за обществеността, в това число чрез прилагане на механизми за наблюдение в частния и в публичния сектор, санкции и процедури на обществени поръчки;	Изготвяне и прилагане на мерки и дейности, чрез които да бъдат продължени усилията за осигуряване на напълно достъпен транспорт и обществени услуги за хората с увреждания.	Държавни и местни органи, национално представителни организации на и за хората с увреждания и др.	До 2026 г.
13. Параграф 24 от Препоръките, буква „г“	г) да интензифицира усилията за създаване на пълна достъпност на информацията и комуникациите, включително на ИКТ за всички лица, с всякакви видове увреждания.	Създаване на условия за достигане на пълна достъпност на информацията и комуникациите, включително на ИКТ.	ДАЕУ, МТИТС, МТСП, МОН и всички заинтересовани страни.	2025 г.
Право на живот (член 10)				
14. Параграф 26 от Препоръките	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да приеме ефективни мерки за даване под съд и налагане на наказания на извършителите и за осигуряване на правото на живот на децата и хората с увреждания, особено на тези, които все още са институционализирани.	Осъществяване на контрол на предоставянето и мониторинг на качеството на социалните услуги на всички нива, предвидени в закон, а именно – на ниво доставчици, общини, Агенция за качеството на социалните услуги, международни, европейски и национални организации.	МТСП, Доставчици на социални услуги, общини, Агенция за качеството на социалните услуги, прокуратура	Постоянен
Рискови ситуации и хуманитарни бедствия (чл. 11)				
15. Параграф 28 от Препоръките	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да осигури достъп до информация за рискови ситуации, включително чрез езика на жестовите, в електронен формат, на Брайлова азбука и в Easy Read формат в цялата страна, включително и в отдалечените и селските	Осигуряване на достъп до информация за рискови ситуации, включително чрез езика на жестовите, в електронен формат, на Брайлова азбука и в Easy Read формат в цялата страна, включително и в отдалечените и селските райони.	Държавни и местни органи, организации на и за хората с увреждания, местни и национални	2026 г.

	райони.		медии.	
Равнопоставеност пред закона (чл. 12)				
16. Параграф 30 от препоръките	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да промени законодателството си и да приеме Закона за физическите лица и мерките за подкрепа и да потвърди и признае пълната правосубектност на всички хора с увреждания, независимо какви, следвайки указанията на Общ коментар № 1 (2014) на Комисията Равнопоставеност пред закона. Той също препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да създаде процедури за вземане на решения за подкрепа, в тясно сътрудничество с организации на хората с увреждания, и да осигури непрекъснато обучение по чл. 12 на Конвенцията за различните заинтересовани страни, включително и за членовете на съдебните институции, за специалистите по здравни грижи и социални помощи.	Извършване на анализ относно конституционосъобразността на проекта на Закон за физическите лица и мерките за подкрепа, предвиденото отпадане на института на поставяне под запрещение и ползването от активно и пасивно избиращелно право на лицата, поставени под запрещение, от който зависи и решението за предприемане на конкретните стъпки: финализиране на законопроекта в настоящия му вид или изготвяне на нов законопроект в съответствие с института на запрещението съобразно сега действащата Конституция на Република България.	МП със съдействието на МТСП, МЗ, други ведомства, национално представителни организации на и за хората с увреждания и други заинтересовани страни.	Според конституционосъобразността на законопроекта.
Достъп до правосъдие (чл. 13)				
17. Параграф 32 от Препоръките	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да осигури наличие на преводачи на езика на жестовите и на документи в достъпни формати, като Брайловата азбука, електронен формат и Easy Read, за всички лица с увреждания при всички съдебни и административни процесуални действия.	Разширяване на мрежата на Регионалните центрове за консултиране. Разработване и приемане на Закона за българския жестов език, чрез който се урежда правото на безвъзмездна преводаческа услуга.	Националното бюро за правна помощ Всички заинтересовани страни	Постоянен До 2026 г. 2021 г.

Свобода и сигурност на личността (чл. 14)

18. Параграф 34 от препоръките	Комитетът приканва държавата – страна по Конвенцията, да измени своя Закон за социално подпомагане и да премахне разпоредбите, позволяващи принудителна институционализация, като отчита указанията на Комитета за правото на свобода и сигурност на хората с увреждания (вж. Доклад на Комитета за правата на хората с увреждания, допълнение № 55 (A/72/55), приложение I).	Осъществяване на контрол от страна на Агенция за качеството на социалните услуги (АКСУ). Ползването на резидентна грижа от лица, поставени под пълно запрещение е регламентирано в ЗСУ. Регламентирани са и особени правила, сред които и правилото, че предоставянето на социални услуги на пълнолетно лице, поставено под запрещение, и прекратяването на тяхното ползване е съобразно желанието на лицето и становището на неговия настойник или попечител, като в случай на противоречие водещо е желанието на лицето, нуждаещо се от социална услуга. АСКУ осъществява контрол по спазването на изискванията на закона и нормативните актове, приети в изпълнението му, на дейността на доставчиците на социални услуги, общините, териториалните структури на АСП и други органи, както и проверява спазването на правата на потребителите на социални услуги.	МТСП, АКСУ	Постоянен

Защита от изтезания или жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание (чл. 15)

19. Параграф 36 от Препоръките	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да предотвратява по-нататъшно лошо третиране на хора с увреждания, по-специално на деца с увреждания в институциите и да осигурява за лицата, подложени на лошо третиране, достъп до възможности за оплакване, както и лицата, подложени на изтезания и лошо третиране да имат право да получат обезщетение и адекватна компенсация, включително и рехабилитация.	Осъществяване на стриктен контрол на предоставянето и мониторинг на качеството на социалните услуги на всички нива, предвидени в ЗСУ, с цел предотвратяване по-нататъшно лошо третиране на хора с увреждания, ползващи социални услуги. Усъвършенстване на достъпа до социални, здравни и правни услуги за лицата с увреждания и по-специално жените с увреждания, които са в конфликт със закона	Доставчици на социални услуги, общини, АКСУ, прокуратура ГДИН към МП, МВР, МОН и др.	Постоянен Постоянен
Защита срещу експлоатация, насилие и тормоз (чл. 16)				
20. Параграф 38 от Препоръките, буква „а“	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията: а) да събира подробни данни за лицата с увреждания, особено жени, момичета и момчета с увреждания и лицата все още настанени в институции, изложени на насилие.	Събиране и генериране на данни за лицата с увреждания, включително жени, момичета и момчета с увреждания и лицата, настанени в институции, изложени на насилие.	АСП, АКСУ, общини, доставчици на социални услуги	Постоянен

21. Параграф 38 от Препоръките, буква „б“	б) да осигури човешки, технически и финансови ресурси за подобряване на достъпа до приюти и да предоставя рехабилитационни услуги на жени и девойки с увреждания, изложени на насилие, основаващо се на пола;	Увеличаване на броя на достъпните услуги за рехабилитация на жени и момичета с увреждания, изложени на насилие, основано на пола, както и развитите и повишаване на качеството на предоставяне на подкрепящите и възстановителни те услуги, които предоставят високоспециализирана подкрепа вследствие на идентифициран риск или за задоволяване на специфична потребност.	АКСУ, доставчици на социални услуги и др.	Постоянен
22. Параграф 38 от Препоръките, буква „в“	в) да интензифицира усилията за закрила на всички хора с увреждания от експлоатация, насилие и тормоз, включително и чрез провеждане на ефективни разследвания на всички случаи, за които има твърдения за използване на насилие и тормоз, и да създаде работни групи като даде приоритет на преследването на случаи на насилие, базирано на пола срещу жени и девойки с увреждания, и за осъждането на извършителите;	Полагане на усилия за: - Разписване в законодателството и прилагане на по-тежки наказания за психическото насилие; - Изграждане на общ минимален стандарт за компетентност на всички структури в областите на европейската и националната нормативна уредба, разпознаване и познаване на феномените „домашно насилие“ и „насилие, основано на пола“, осигуряване на ясен механизъм на взаимодействие и алгоритъм на действие, така че да се гарантира тяхната ефективност; - Нужда от задълбочаване на експертизата на специалистите от всички институции чрез допълнителни обучения и супервизии; - Подобряване на информираността на експертите за възможните ресурси за подкрепа на жертвите; - Повече социални услуги за жертви на домашно насилие във всеки регион; - Ангажиране на всички заинтересовани страни с обща политика за ранна превенция, превенция в семейството, училището, на работното място и др., която да е осмислена и да се споделя и отстоява от експерти и политици.	МП и всички заинтересовани страни	До 2026 г.

Независим живот и включване в общността (чл. 19)				
23. Параграф 40 от Препоръките, буква „а“	В съответствие с Общ коментар № 5 (2017) относно независим живот и включване в общността, Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията: а) значително да ускори процеса на преход, като осигури на всички лица с увреждания, живеещи в някаква форма на институция, включително и в психиатрични болнични звена, и в малки групи в общността, правото и възможността да живеят независимо в общността, като обръща специално внимание на лицата с психологически увреждания, интелектуални затруднения, деца с увреждания и лица в напреднала възраст с увреждания;	Разработване на План за действие за периода 2022-2027 г. за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа; Изпълнение на Плана за действие, чиято цел е осъществяване на втория етап на процеса на деинституционализация на грижата за хората с увреждания и възрастните хора. Целят се интервенции за осигуряването на равен достъп до услуги, включително за дългосрочна грижа и повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги, въвеждане на интегрирани подходи при предоставянето на социални услуги, както и развитие на интегрираното предоставяне на подкрепа и интегрираните здравно-социални услуги.	За разработване на Плана за действие – ПЕРГ; За изпълнение на Плана за действие – МТСП, МФ, МЗ, МРРБ, АСП, общини, НПО и други заинтересовани страни.	2021 г. 2027 г.
24. Параграф 40 от Препоръките, буква „б“	б) да увеличи ресурсите за разработване на индивидуализирани услуги на подкрепа за хората с увреждания, независимо от какъв вид или на каква възраст. Тези услуги трябва да включват партньорска подкрепа и персонална помощ;	Разработване, приемане и изпълнение на План за действие за периода 2022-2027 г. за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа, в който ще се заложат конкретни мерки, дейности, финансиране, отговорни институции и организации, както и срокове за изпълнение.	За изпълнение на Плана за действие – МТСП, МФ, МЗ, МРРБ, АСП, общини, НПО и други заинтересовани страни.	2027 г.

25. Параграф 40 от Препоръките, буква „в“	в) да приеме законодателство за индивидуализирана и самоуправлявана лична помощ и социални, и подкрепящи услуги, признавайки правото на независим живот и на включване в общността като субективно право на всички лица с увреждания, независимо какви са уврежданията и какво е необходимото ниво на подкрепа;	Усъвършенстване на законодателството, чрез което да се гарантира възможност на човека с увреждане по активен и отговорен начин да избира и управлява процеса по ползване на лична помощ, социални и подкрепящи услуги, което да му позволи да води независим и достоен живот в избраната от него общност.	МТСП, Общините, в качеството им на доставчици на социални услуги и механизма лична помощ, всички заинтересовани страни	Постоянен
26. Параграф 40 от Препоръките, буква „д“	д) Да използва национални и международни финансови ресурси от Европейския съюз, за да ускори включването на хората с увреждания в обществото и да въведе ефикасни средства за защита и насоки, за да се избегне харченето на национални и международни средства за създаване на инфраструктура, жилища и/или услуги, които не са достъпни и приемливи за всички лица с увреждания.	Продължаване на изпълнението на процеса на деинституционализация на грижата за децата, възрастните хора и хората с увреждания съгласно предвидените в Актуализирания план за действие за изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България“ и Плана за действие за периода 2018-2021 г. за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа.	Предвидените в двата плана отговорни институции и организации	Предвидените в двата плана срокове
Лична мобилност (чл. 20)				
27. Параграф 42 от Препоръките	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да увеличи усилията си за повишаване на личната мобилност и да позволи на хората с увреждания достъп до технически помощни средства за придвижване, устройства, оборудване и медицински изделия, които са достъпни и/или безплатни, включително като увеличава средствата за тях.	Усъвършенстване и разширяване на обхвата на действащата Национална програма за достъпна жилищна среда и лична мобилност. Приемане на нормативни промени във връзка с преминаване на осигуряването на помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия за хората с увреждания от социалната към здравната система.	МТСП, общини и заинтересованите страни МЗ, МТСП	До 2026 г.

		Във връзка с изпълнение на препоръката в проекта на Националния план за възстановяване и устойчивост в частта Социално включване, сред мерките в подкрепа на най-уязвимите групи е заложен проект „Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания” с период на изпълнение 2021-2024 г. Целта на проекта е да насърчи дейностите по осигуряване на лична мобилност и достъпност за хора с трайни увреждания за тяхното социално приобщаване, като се отчитат и специфичните им потребности. Предвижда се предоставяне на иновативни, модерни, висококачествени и високотехнологични помощни технически средства, в т.ч. подходяща компютърна конфигурация; специализирани софтуерни програми; електронни технически средства за компенсация на сетивен дефицит, адаптирани технически и медицински устройства и други, съобразно специфичните нужди, както и предоставяне на помощни средства за създаване на достъпна среда, свързана с мобилността и свободното придвижване.	МТСП	2024 г.
Свобода на изразяване и на мнение и на достъп до информация (чл. 21)				
28. Параграф 44 от Препоръките, буква „а“	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията: а) официално да признае българския език на жестовете като приеме и изпълнява Закон за българския език на жестовете;	Разработен е проект на закон. Предстои приемане и прилагане на Закон за българския жестов език	МОН и МТСП	2021 г.

29. Параграф 44 от Препоръките, буква „б“	б) да приеме мерки за предоставяне на информация във формат Easy Read и засили усилията и организациите, които вече подкрепят и ползват Easy Read и други достъпни формати;	Увеличаване на броя на национално представителните организации на и за хората с увреждания, които предоставят информация във формат Easy Read и други достъпни формати.	Национално представителни те организации на и за хората с увреждания и всички заинтересовани страни	До 2026 г.
30. Параграф 44 от Препоръките, буква „в“	в) да приеме мерки за постепенното прилагане на Директива 2016/2102 на ЕС относно достъпността на уебсайтовете и приложенията за мобилни устройства на органите на публичния сектор, за да осигури пълна достъпност на уебсайтовете.	Прилагане на изискванията на Директива (ЕС) 2016/2102, транспонирана в Закона за електронното управление (изм. и доп. ДВ. бр. 94 от 29.11.2019 г.) и в Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги (изм. и доп. ДВ. бр. 4 от 14.01.2020 г.), както и Методологията за наблюдение и проверки на достъпността на съдържанието на интернет страниците и мобилните приложения.	Държавна агенция „Електронно управление“	2021 г.
Уважение към дома и семейството (чл. 23)				
31. Параграф 46 от Препоръките	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да увеличи човешките, техническите и финансовите ресурси на национално и местно ниво за осигуряване на първичните услуги за подкрепа на деца с увреждания. Той също препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да включи организации на хората с увреждания, по-специално организации на деца с увреждания, в изпълнението на услугите за подкрепа.	Създаване на устойчива политика, чрез която да се увеличи човешките, техническите и финансовите ресурси на национално и местно ниво за осигуряване на първичните услуги за подкрепа на деца с увреждания. Разкриване на 25 Центъра за комплексно обслужване на деца с увреждания и хронични заболявания - ЦКОДУХЗ и разкриване на 26	МТСП, ДАЗД, Общини, АСП (дирекции „Социално подпомагане“) организации на и за хора с увреждания и други заинтересовани страни. МЗ	2023 г. 2026 г.

		интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа за деца с увреждания и необходимост от постоянни медицински грижи и за деца с високо-рисково поведение.		
32. Параграф 48 от Препоръките	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да направи промени в Семейния кодекс и да премахне всякакво ограничение на правото на хора с увреждания, на възраст подходяща за женитба, да сключват брак.	Изменение на Семейния кодекс съгласно препоръки на КПХУ в преходните и заключителните разпоредби на проекта на Закона за физическите лица и мерките за подкрепа.	МП със съдействието на МТСП, МЗ и др. ведомства и НПО.	Според конституционността на законопроекта.
Образование (чл. 24)				
33. Параграф 50 от Препоръките, буква „а“	Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, в съответствие с Общ коментар № 4 (2016) по правото на приобщаващо образование: а) напълно да замени практиката на сегрегираните системи с качествено приобщаващо образование;	Развитие на новите функции на специалните училища, насочени към подкрепа за приобщаване на деца и ученици със сензорни увреждания в системата на предучилищното и училищното образование	МОН	2023 г.
34. Параграф 50 от Препоръките, буква „б“	б) да повишава осведомеността и да утвърждава предимствата на качествено приобщаващо образование за обществото, особено сред учителите и другия образователен персонал, сред родителите на децата без увреждания;	Разширяване на обхвата на педагогическите специалисти преминали квалификационни форми за повишаване компетентностите в условия на приобщаващо образование.	МОН	2022 г.
35. Параграф 50 от Препоръките, буква „в“	в) да интензифицира усилията да осигури приобщаващо образование и да предостави разумни улеснения за учениците с увреждания в общообразователните училища, включително и като увеличи систематичното и достатъчно предоставяне на нужните човешки, технически и	Реализиране на Национална програма „Създаване на достъпна архитектурна среда и сигурност в училище“; Реализиране на програма № 1700.01.02 „Улесняване на достъпа до образование, която има за цел: - Организиране и осъществяване на обучения на	МОН	До 2026 г.

	финансови ресурси за това;	експерти от РУО, директори и педагогически специалисти, в т.ч. психолози, логопеди ресурсни учители, в прилагане на приоритетни политики, свързани с приобщаващото образование и подкрепата за личностно развитие на децата и учениците. - Организиране и координиране на дейности за провеждане на обучения на директори и педагогически специалисти от специалните училища и центровете за специална образователна подкрепа. По проект „Образование за утрешния ден“ по ОП НОИР за специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух и нарушено зрение, се предвижда осигуряване на помагачи технологии: ФМ системи, четящи камери, системи за контрол с поглед и други.		
36. Параграф 50 от Препоръките, буква „г“	г) да събира данни за броя на децата и младежите с увреждания, които понастоящем не са записани в никаква форма на образование, не са разпределени по възраст, пол, вид увреждане, местожителство и да се изработи стратегия за включване на тези деца в основната образователна система.	Разработване на механизъм за събиране на данни за броя на подлежащите на задължително предучилищно и училищно образование деца и младежи със специални образователни потребности, които не са записани в никаква форма на обучение	МОН	2022 г.
Абилитация и рехабилитация (чл.26)				

37. Параграф 56 от Препоръките	Комитетът препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да приеме програми за абилитация и рехабилитация, насочени към всички лица с увреждания, независимо от вида увреждане, пол, социален пол или възраст. Той също препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да осигури разумно участие на лицата с увреждания в услугите на абилитация и проектът на програмите да бъде изработен в тясно сътрудничество с организациите на хората с увреждания.	Разработване на програми за абилитация, които да отговарят на потребностите на хората с увреждания	МЗ, МТСП, МОН, Доставчици на социални услуги, организациите на и за хората с увреждания и други заинтересовани страни.	2023 г.
Работа и заетост (чл. 27)				
38. Параграф 58 от Препоръките, буква „а“	а) да приеме политическа рамка и стратегия за насърчаване на заетостта на хората с увреждания на отворения пазар на труда, включително и чрез увеличение на ресурсите, отпускани за това, с цел да се улесни преходът от защитения пазар към отворения пазар на труда;	Дейности, насочени към хората с увреждания: • увеличаване броя на електронните услуги за търсещите работа лица; • осигуряване на специализирано трудово посредничество за хора с увреждания, вкл. дистанционно; • развитие на новите услуги на Агенцията по заетостта: „Консултация и менторство след започване на работа” и „Семеен трудов консултант” • разширяване обхвата на прилагане на Стандартизиран пакет от услуги за хора с трайни увреждания • модернизиране на системата за обучение на възрастни, чрез разработване и въвеждане на нови форми на обучение, вкл. за хората с увреждания; • разширяване обхвата на прилагане на „Личностен профил на ТРЛ чрез използване на ресурсите на „Му Competence” и др. мерки и	АЗ	2026 г.
Подходящ жизнен стандарт и социална закрила (чл. 28)				
39.	Комитетът препоръчва на държавата –	Реформиране на медицинската експертиза и	МЗ, МТСП и	2026 г.

Параграф 60 от Препоръките	страна по Конвенцията, да ревизира критериите за оценка на степента на увреждане, като инкорпорира моделът за правата на човека при хората с увреждания в процеса на оценката и осигури на хората с увреждания адекватен жизнен стандарт на живот. Комитетът освен това призовава държавата – страна по Конвенцията, да интензифицира усилията си за осигуряване на възможност за всички хора с увреждания да посрещат допълнителните си разходи свързани с увреждането, в това число и като увеличи отпусканите за тази цел ресурси.	експертизата на работоспособността.	заинтересованите страни	
Участие в културния живот, почивка, свободно време и спорт (чл. 30)				
40. Параграф 66 от Препоръките	Комитетът препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да предприеме стъпки за подкрепа и насърчаване на участието на хората с увреждания в културни, развлекателни, почивни и спортни дейности.	Включване на хора с увреждания в спортни дейности като провеждане на спортни занимания в свободното време и участие в спортни прояви от държавните спортни календари. Осигуряване на възможности за участие на спортистите с увреждания в международни първенства и състезания и обезпечаване процеса на спортна подготовка и възстановяване.	МК, ММС, организации на и за хора с увреждания, спортни организации и други заинтересовани страни Спортни организации	2026 г.
В.	Специфични задължения (чл. 31-33)			
Статистика и събиране на данни (чл. 31)				
41. Параграф 68 от Препоръките, буква „а“	Комитетът препоръчва на държавата – страна по Конвенцията, да се ръководи от генерална цел (Goal) 17, по-специално конкретна цел (Target) 17.18 от Целите за устойчиво развитие в усилията си да създаде систематичен набор от данни и процедури за отчетност към Националния	Провеждане на: 1. Изследванията, които биха могли да осигурят систематичен набор от данни и процедури за отчетност са в следните области: ✓ Работна сила – Наблюдение на работната сила (Labour Force Survey – LFS) ✓ Доходи и условия на живот – Изследване	НСИ; НОИ; НЦОЗА; МТСП (АХУ, АСП, АЗ, ГИТ, ФСЗ и др.)	До 2026 г.

	статистически институт, в съответствие с Конвенцията, и: а) да вземе под внимание „Краткия набор от въпроси по уврежданията“ на Вашингтонската група, за събиране на информация относно положението на лицата с увреждания и препятствията при упражняването на правата им;	на доходите и условията на живот (EU Statistics on Income and Living Conditions – EU-SILC) ✓ Здраве- Европейско здравно интервю (European Health Interview Survey – EHIS) ✓ Образование и обучение – Изследване на образованието и обучението на възрастни (Adult Education Survey – AES) ✓ Използване на информационни и комуникационни технологии – Използване на ИКТ в домакинствата (ICT usage in household and by individuals) ✓ Използване на времето – бюджет на времето ✓ Потребление – Наблюдение на домакинските бюджети		
42. Параграф 68 от Препоръките, буква „б“	б) да вземе мерки за увеличаване на наличността на качествени, навременни и надеждни подробни данни, като осигурява активното участие и тясното сътрудничество с представителни организации на хората с увреждания в етапите на проектирането и планирането на дейностите по събиране на данни;	Изследванията и събирането на данни се провеждат в изпълнение на отделни европейски регламенти, където са дефинирани спецификите им, както по отношение на методологическите особености, така и периодичността им от първата година, за която ще започнат да се събират данните. По отношение на включването на „Краткия набор от въпроси по уврежданията“ на Вашингтонската група, за събиране на информация относно положението на лицата с увреждания и препятствията при упражняването на правата им, следва да се има предвид, че тези въпроси са част от инструментариума на изследването на „Европейско здравно интервю“ – специализирано изследване за здравето състояние на населението.	НСИ	2026 г.
43. Параграф 68 от Препоръките, буква „в“	в) да разработи основани на доказателства политики, които да отговарят на положението на хората с увреждания, в близко и тясно сътрудничество с техните представителни организации.	Продължаване на процеса по усъвършенстване на политиките за хората с увреждания, чрез интегриране на наличната информация от различните информационни системи, с оглед пълноценно използване на наличните информационни ресурси при оценка	Всички заинтересовани страни	Постоянен

		ефективността на провежданите политики за хората с увреждания, и за вземане на управленски и политически решения за тяхното усъвършенстване, основани на комплексен подход, анализ и наблюдение.		

Планът е съобразен с предстоящото представяне на комбиниран втори, трети и четвърти периодичен доклад до 23-ти април 2026 г., пред Комитета на ООН за правата на хората с увреждания, където ще бъде включена информацията по неговото изпълнение.

Настоящият План за действие за изпълнение на препоръките на Комитета за хората с увреждания на ООН 2021 – 2026 г. е изготвен съгласно разпоредбите на чл. 9, ал. 1, т. 7 от Закона за хората с увреждания.

Посредством изпълнението на Плана се очаква да бъде постигнато развитие и усъвършенстване на политиките, насочени към хората с увреждания, в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и други международни актове, които имат за цел да гарантират правата на човека и по които България е страна.

Проектът на План предвижда периодично отчитане на постигнатия напредък по изпълнение на препоръките, като за целта се ангажират определените, по чл. 18 от ЗХУ, координатори по правата на хората с увреждания и други заинтересовани страни. В изпълнение на разпоредбата на чл. 18, ал. 2 от ЗХУ, координаторите следва да координират изпълнението на мерките от компетентността на съответния орган/организация, както и да ги отчитат пред МТСП на всеки 2 години.